

L. van Noort

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE BOOMKWEKERIJ
IN BOSKOOP e.o. OVER 1974/1975

MEDEDELINGEN No. 140

Maart 1976

Landbouw-Economisch Instituut - Conradkade 175 - Den Haag
Telefoon 070 - 61 41 61

INHOUD

	Blz.
1. Doel en werkwijze	5
2. Het grondgebruik en de arbeidsbezetting	5
3. De bedrijfsresultaten	6
4. De spreiding van de rentabiliteit	9
5. Vergelijking met het vorig jaar	9
6. Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	11
7. De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing	12
8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	12
9. De aanwending van de financieringsmiddelen	14
10. De balans	14
11. De toename van het eigen vermogen	15
12. De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 30 juni 1975	16
13. Liquide en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn	16
14. De spreiding van de liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in procenten van de kosten	17

BIJLAGEN

1. Grondgebruik over 1974/75	19
2. Arbeidsbezetting in manjaren over 1974/75	20
3. Bedrijfsresultaten over 1974/75	21
4. Spreiding van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten	22
5. Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1974/75	23
6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal inkomen	24
7. Spreiding van de besparing	25
8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	26
9. Investerings, beleggingen en mutaties in vlottende en liquide middelen	27
10. Balans per 30 juni 1975	28
11. Samenstelling van het vreemd vermogen per 30 juni 1975	29
12. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 30 juni 1975	30
13. Liquide en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn per 30 juni 1975	31
14. Spreiding van de liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in % van de kosten	32
15. Algemene toelichting	33

In de reeks "Mededelingen en Overdrukken" van het Landbouw-Economisch Instituut zijn op dit gebied onder meer verschenen:

- No. 122 Rentabiliteit van champignonbedrijven in Nederland over 1973
- No. 124 Rentabiliteit van de bloembollenteelt in de provincies Noord- en Zuid-Holland over 1973
- No. 128 Rentabiliteit van de boomkwekerij in Boskoop e.o. over 1973/1974
- No. 130 Rentabiliteit van het gespecialiseerde fruitteeltbedrijf oogstjaar 1973/1974
- No. 133 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1974
- No. 135 Rentabiliteit en financiering van de snijbloemeteelt onder glas in Nederland over 1974
- No. 136 Rentabiliteit en financiering van de potplantenteelt onder glas in Nederland over 1974
- No. 137 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de open grond in de provincies Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg over 1974/1975

1. Doel en werkwijze

Het rentabiliteits- en financieringsonderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven, jaarlijks de bedrijfs-economische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie.

Het onderzoek in de boomkwekerij - dat met ingang van het boekjaar 1973/1974 op een nieuwe steekproef is gebaseerd - is beperkt tot vier gemeenten in Zuid-Holland, te weten: Boskoop, Hazerswoude, Reeuwijk en Waddinxveen. In deze gemeenten komen 908 bedrijven voor, dat is 31% van het landelijk aantal bedrijven en 751 hectare boomkwekerijproducten of 17% van de totale oppervlakte met boomkwekerij in Nederland (Landbouwtelling 1973).

In de steekproef - die op de gegevens van de Landbouwtelling 1973 is gebaseerd - zijn alleen bedrijven betrokken waarvan:

- a. de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. de bedrijfsomvang minstens 60 sbe's 1) is;
- c. de omvang van de boomkwekerijproductie meer dan 60% van de totale bedrijfsomvang - gemeten in sbe's - omvat.

Niet in het onderzoek zijn opgenomen de exportbedrijven en/of handelaren in boomkwekerijproducten.

De bedrijven zijn met verschillende percentages in de steekproef vertegenwoordigd. In het algemeen zijn de "grotere" bedrijven sterker vertegenwoordigd dan de "kleinere". Bij de berekening van gemiddelde cijfers is uiteraard met de verschillende percentages rekening gehouden. Het onderzoek in 1974/1975 heeft betrekking op 37 bedrijven, zijnde gemiddeld 8% van een populatie van naar schatting 470 bedrijven 2).

2. Het grondgebruik en de arbeidsbezetting

De specificaties van het grondgebruik en de arbeidsbezetting zijn opgenomen in de bijlagen 1 en 2.

De oppervlakte met boomkwekerijproducten bedroeg gemiddeld 8530 m², waarvan 300 m² onder glas.

De arbeidsbezetting was gemiddeld 1,92 manjaar per bedrijf. Het aandeel van ondernemer en gezinsleden was 75% (1,44 manjaar) en van het vreemde personeel 25% (0,48 manjaar).

1) Sbe's (standaardbedrijfseenheden) zijn verhoudingsgetallen die een beoordeling mogelijk maken van de bedrijfsomvang van het gehele bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen.

2) De populatie waarop deze steekproef is gebaseerd is beschreven in de "Interne Nota no. 199".

De teelt van boomkwekerijprodukten is arbeidsintensief; dit komt ook in de verhouding oppervlakte boomkwekerijprodukten en arbeidsbezetting tot uitdrukking. Op het gemiddelde Boskoopse bedrijf, kon in 1974/75, door één man ca. 4440 m² boomkwekerijprodukten (4290 m² open grond en 150 m² glas) worden verzorgd. 1 man-jaar arbeid is overeenkomstig de CAO gesteld op 1860 uur.

3. De bedrijfsresultaten

a. Per bedrijf

Bijlage 3 geeft een uitgebreide specificatie van de gemiddelde kosten en opbrengsten.

Voor de gespecialiseerde boomkwekerijbedrijven waren de bedrijfseconomische kosten gemiddeld f 3740,- hoger dan de opbrengsten. Dit betekent een verlies (negatief ondernemersoverschot) van 4% van de kosten.

De arbeidskosten van de ondernemers, de gezinsleden en het vreemd personeel maakten te zamen voor 55% en de afschrijving en rente voor 24% deel uit van de totale kosten.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - dat is het ondernemersoverschot verhoogt met de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 26920,- (in 1973/74 f 32360,-) per ondernemer.

Aangezien het niet uitgesloten is dat door extreem hoge uitkomsten van een klein aantal bedrijven het gemiddelde cijfer sterk wordt beïnvloed, is ter vergelijking daarom tevens de gemiddelde arbeidsopbrengst van de ondernemer van een "mediane groep" 1) ondernemers gegeven.

Het gemiddelde cijfer van de "mediane groep" is f 260,- lager dan de "gemiddelde arbeidsopbrengst van de ondernemer" van alle 49 ondernemers.

1) Onder mediane groep is hier verstaan 20% van het totaal aantal waarnemingen, te weten 10% links en 10% rechts van de mediaan. De mediaan is de middelste van alle waarnemingen als deze naar "grootte" zijn gerangschikt. De mediaan is hier gebruikt als het gemiddelde van het 3e kwintiel.

Tabel 1. De bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	37	
Oppervlakte boomkwekerijprodukten	85 are	
Arbeidsbezetting	1,92 manj.	
Geïnvesteed vermogen per 1 juli 1974	212000	
Kosten		in %
Arbeidskosten	46270	55
Rente en afschrijving	20500	24
Materiaalkosten	6530	8
Overige kosten	10920	13
Totale kosten	<u>84220</u>	<u>100</u>
Opbrengsten		
Boomkwekerijprodukten	74740	93
Toename van de voorraad boomkwekerij- produkten	4050	5
Overige opbrengsten	1690	2
Totale opbrengsten	<u>80480</u>	<u>100</u>
Ondernemersoverschot	- 3740	
Idem in % van de kosten	- 4	
Arbeidsopbrengst van de ondernemer: per ondernemer	26920	
mediaan	26660	

b. Per m2 boomkwekerij

Uitgedrukt per m2 boomkwekerij bedroegen de gemiddelde kosten en opbrengsten resp. f 9,90 en f 9,40. Het gemiddelde ondernemersoverschot bedroeg - f 0,50 per m2. De spreiding van dit overschot was als volgt:

	1973/74	1974/75
	%	%
negatief van f 7,- - f 2,- per m2	14	21
negatief van f 2,- - f 0,- per m2	<u>31</u>	<u>39</u>
Totaal	45	60
positief van f 0,- - f 2,- per m2	33	23
positief van f 2,- - f 7,- per m2	<u>22</u>	<u>17</u>
Totaal	55	40

De kosten varieerden van f 4,90 tot f 21,60, de opbrengsten van f 4,- tot f 19,70 per m2. De procentuele verdeling van het aantal bedrijven over klassen van kosten en opbrengsten is in tabel 2 opgenomen. De percentages van de verliesgevende bedrijven zijn onder de diagonale lijn vermeld. 58% van de verliesgevende bedrijven had een opbrengstniveau lager dan f 10,- per m2.

Tabel 2. Spreiding van kosten en opbrengsten per m2 boomwekerij
(aantal bedrijven per kosten- en opbrengstenklasse in %)

Opbrengsten per m2	Minder dan f 5,-	f 5,- tot f 7,50	f 7,50 tot f 10,-	f 10,- tot f 12,50	f 12,50 tot f 15,-	f 15,- tot f 17,50	f 17,50 tot f 20,-	Totaal
Kosten per m2	%	%	%	%	%	%	%	%
minder dan f 5,-	3							3
f 5,- tot f 7,50	6	8	3	7				24
f 7,50 tot f 10,-		6	8	4	5			23
f 10,- tot f 12,50		4		6	7	4	4	25
f 12,50 tot f 15,-				6		3		9
f 15,- tot f 17,50					2	2	2	6
f 17,50 tot f 20,-							4	4
f 20,- en meer					2		4	6
Totaal	9	21	19	24	11	8	8	100

N.B. De cijfers boven de diagonale lijn geven de winstgevende bedrijven aan, die onder de lijn de verliesgevende bedrijven.

4. De spreiding van de rentabiliteit

De spreiding van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten is opgenomen in bijlage 4.

De spreiding is groot; het meest verliesgevende bedrijf had een tekort van 44%, het meest winstgevende bedrijf een ondernemersoverschot van 48% van de kosten.

Van de deelnemende bedrijven had 40% een positief ondernemersoverschot (in 1973/74 55%); deze 40% winstgevende bedrijven namen 46% van de totale produktiewaarde voor hun rekening.

26% had een negatief ondernemersoverschot van 0-10%, 28% van 20 tot 30% en 6% van de bedrijven meer dan 30% van de kosten.

5. Vergelijking met het vorig jaar

De vergelijking van de bedrijfsresultaten over 1974/75 met die van 1973/74 kan worden gegeven van 37 bedrijven die beide jaren aan het onderzoek hebben deelgenomen. Met dien verstande dat in het boekjaar 1973/74 alle ondernemers van de deelnemende bedrijven "ondernemers waren in de zin van de wet op de Omzetbelasting". Sinds 1 januari 1975 zijn de sierteeltprodukten naar het verlaagde tarief van de omzetbelasting overgegaan. Dit betekende dat voor alle boomkwekerijbedrijven automatisch de "Landbouwregeling" van toepassing was; van de 37 bedrijven hebben 13 bedrijven verzocht te mogen blijven deelnemen aan de "Ondernemersregeling".

Dit betekende dat voor de 24 bedrijven die deelnamen aan de "Landbouwregeling" de opbrengsten en de kosten alsmede de investeringen inclusief omzetbelasting zijn opgenomen. De berekende kosten te weten de rente en de afschrijving zijn over het gehele boekjaar inclusief omzetbelasting vastgesteld. Voor de 13 bedrijven die zijn blijven deelnemen aan de "ondernemersregeling" zijn alle soorten van opbrengsten en kosten exclusief omzetbelasting verwerkt.

Uit tabel 3 blijkt dat de oppervlakte met boomkwekerijprodukten in de open grond met 3% is gestegen. Ook de oppervlakte glas steeg gemiddeld met 20 m². De kosten en opbrengsten namen toe met resp. 15% en 3%. Deze stijgingen zijn zowel een gevolg van volume- als van prijsveranderingen.

De toeneming van de kosten kan als volgt worden gespecificeerd:

Arbeidskosten (waarvan door wijziging loonniveau 6,8%)	4,9%
Afschrijving en rente (waarvan door wijziging rentetarief 1) 3,2%)	8,9%
Overige kosten	1,2%
	<u>15,0%</u>

1) Met ingang van het boekjaar 1974/75 is het rentetarief voor de duurzame slijtende produktiemiddelen, de voorraad boomkwekerijprodukten en de behoefte aan vlottende middelen op 8,5% en voor de grond op 3,5% vastgesteld (rentevoet 1973/74 was resp. 7% en 3,5%).

De opbrengsten stegen met 3,3%. Deze stijging is niet door een grotere omzet van boomkwekerijprodukten veroorzaakt (deze nam af met 1,1%) maar door een toename van de voorraad produkten per 1 juli 1975 t.o.v. 1 juli 1974 te weten 3,1% en door een stijging van de overige opbrengsten met 1,3%.

De kosten en opbrengsten zijn mede gestegen als gevolg van de zo juist vermelde wijziging in de omzetbelasting: de kosten stegen hierdoor met 1,7% (waarvan 1% door de rente en afschrijving) en de opbrengsten met 1,4%.

Uitgedrukt per m2 name de kosten toe met 11%, de opbrengsten bleven vrijwel onveranderd. Door deze ongunstige ontwikkeling daalde het ondernemersoverschot per f 100,- kosten van 6% in 1973/74 tot -4% in 1974/75.

Tabel 3. Bedrijfsresultaten over 1974/75 in vergelijking met die over 1973/74, gemiddeld per bedrijf.

	1973/74	1974/75
<u>Aantal bedrijven</u>	<u>37</u>	<u>37</u>
Oppervlakte boomkwekerij in de open grond	79,6 are	82,3 are
" " onder glas	2,8 are	3,0 are
Arbeidsbezetting in manjaren	1,99	1,92
Kosten		
Arbeidskosten	42720	46270
Rente en afschrijving	14000	20500
Overige kosten	16550	17450
Totale kosten	73270	84220
Opbrengsten		
Boomkwekerijprodukten	75580	74740
Toename van de voorraad boomkwekerij- produkten	1680	4050
Overige opbrengsten	640	1690
Totale opbrengsten	77900	80480
Ondernemersoverschot	4630	-3740
Idem in % van de kosten	6	- 4
Per ondernemer:		
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	32360	26920
Ondernemersinkomen	39270	38010
Gezinsinkomen uit het bedrijf	40670	39680

Het inkomen is in tabel 3 - zoals gebruikelijk - per ondernemer voorgesteld. Uit deze tabel blijkt dat het gezinsinkomen uit het bedrijf in 1974/75 f 990,- (per ondernemer) lager was dan in

het voorafgaande boekjaar; terwijl het ondernemersoverschot per ondernemer met f 7190,- afnam.

De daling van het ondernemersoverschot is vooral door de kostenstijging veroorzaakt. Doordat de boomkwekerijbedrijven in Boskoop e.o. met (gemiddeld 87%) eigen vermogen zijn gefinancierd en de handenarbeid voor 75% werd verricht door de ondernemers en hun gezinsleden, had een groot deel van deze kostenstijging betrekking op z.g. onbetaalde kosten (zoals rente en arbeidskosten van ondernemers en meewerkende gezinsleden). Deze onbetaalde kosten vormen samen met het ondernemersoverschot het gezinsinkomen dat uit het bedrijf werd verkregen.

Het ondernemersoverschot per ondernemer nam met f 6200,- meer af dan het gezinsinkomen. Dit bedrag is uit de volgende inkomensbestanddelen samengesteld:

Meerdere arbeidskosten van de ondernemer	f 1750,-
Meerdere arbeidskosten van de meewerkende gezinsleden	" 270,-
Meerdere rentekosten	" 3820,-
	<hr/>
Totaal van de meerdere onbetaalde kosten	f 5840,-
Inkomenstoelage (overheidsuitkering)	" 360,-
	<hr/>
Totaal (per ondernemer)	<u>f 6200,-</u>

6. Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer

Voor een beeld van het inkomen en van de besparing welke gemiddeld per ondernemer werd verkregen, wordt verwezen naar bijlage 5.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - bestaande uit het ondernemersoverschot en de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 26920,- (in 1973/74 f 32360,-). Het ondernemersinkomen per ondernemer - de arbeidsopbrengst vermeerderd met het saldo van de berekende en betaalde rente en de inkomensstoelage - bedroeg gemiddeld f 38010,-.

Het gezinsinkomen uit het bedrijf - dat is het ondernemersinkomen vermeerderd met de vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden - werd op f 39680,- becijferd (in 1973/74 f 40670,-).

Het inkomen buiten bedrijf - gemiddeld f 3520,- per ondernemer - is gespecificeerd opgenomen in bijlage 5. Hieruit blijkt dat de economische huurwaarde van de eigen woning - welke gesteld is op 6% van de verkoopwaarde van de woning - het belangrijkste bestanddeel is van het inkomen buiten bedrijf.

Het totaal inkomen - gezinsinkomen uit het bedrijf vermeerderd met het inkomen buiten bedrijf - was gemiddeld f 43200,- per

ondernemer. De gezinsbesteding 1) ligt gemiddeld op een niveau van f 36500,-. De besparing - totaal inkomen minus gezinsbesteding - bedroeg derhalve gemiddeld f 6700,- per ondernemer, dat is 16% van het totaal inkomen.

Ter vergelijking zijn in tabel 4 (blz. 13) de gemiddelde cijfers (per ondernemer) betreffende het totaal inkomen, de gezinsbesteding en de besparing van enkele andere takken van tuinbouw opgenomen.

7. De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing

De spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal inkomen is opgenomen in bijlage 6.

44% van de ondernemers had een lagere arbeidsopbrengst dan f 25000,- (het CAO-loon incl. werkgeversaandeel in de sociale lasten was f 25800,-) terwijl 21% van de ondernemers een hogere arbeidsopbrengst had den f 40000,-.

Van het totaal inkomen, gemiddeld f 43200,- per ondernemer had 89% een inkomen hoger dan f 25000,- 42% hoger dan f 40000,- en 14% hoger dan f 60000,-.

De spreiding van de besparing is opgenomen in bijlage 7. Hieruit blijkt dat 65% van de ondernemers heeft gespaard. Van deze 65% had 50% een besparing groter dan f 5000,- en 29% groter dan f 15000,-. 35% van de ondernemers heeft ontspaard.

8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen

De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen zijn opgenomen in bijlage 8. Als gevolg van het feit dat er bedrijven zijn met meer dan één ondernemer (gemiddeld 1,17 ondernemers per bedrijf) kunnen de cijfers niet vergeleken worden met die van bijlage 5.

De mutatie in het eigen vermogen bedroeg f 8410,-. Deze is ontstaan door de besparing f 7820,- te vermeerderen met het saldo van de overige mutaties in het eigen vermogen f 590,-. Dit laatste saldo bestaat uit de volgende mutaties:

1) Onder gezinsbesteding zijn naast de huishoudelijke uitgaven ook de betaalde loonkosten van meewerkende gezinsleden begrepen, alsmede de huurwaarde eigen woning, de betaalde persoonlijke belastingen de premie volksverzekeringen en vrijwillige verzekeringen.

Tabel 4. Totaal inkomen, gezinsbesteding en besparing (gemiddeld per ondernemer)

	Aantal bedrijven	Aantal onder- nemers	Totaal inkomen	Gezins- besteding	Besparing	Besparing in % van het totaal inkomen
Glasgroente in Nederland	111	143	48010	36430	11580	24
Snijbloemen in Nederland	97	132	51360	41660	9700	19
Potplanten in Nederland	29	46	49410	38900	10510	21
Groenteteelt in de open grond	37	42	34080	33130	950	3
Boomkwekerij in Boskoop	37	49	43200	36500	6700	16

Investeringsubsidies		f 510,-	
Erfenissen en/of schenkingen		" 310,-	
Uitkering levensverzekering		" 190,-	
		<u>f 1010,-</u>	
Af: Koersverschil effecten	f 10,-		
Boekwinsten of -verliezen bij des- investeringen		<u>" 410,-</u>	<u>" 420,-</u>
	Per saldo		<u>f 590,-</u>

De in de kosten gecalculeerde afschrijving op de slijtende duurzame produktiemiddelen is f 5720,-. Toevoeging van dit bedrag aan de mutatie in het eigen vermogen levert het totaal beschikbare bedrag aan eigen financieringsmiddelen op van f 14130,-. Het vreemd vermogen nam toe met f 540,- per bedrijf, zodat totaal f 14670,- aan financieringsmiddelen ter beschikking kwam.

9. De aanwending van de financieringsmiddelen

In bijlage 9 is de aanwending van de beschikbaar gekomen financieringsmiddelen opgenomen.

In 1974/75 is in produktiemiddelen f 15850,- bruto-geïnvesteed (in 1973/74 f 17070,-).

Als netto-investering is globaal beschouwd de bruto-investering minus de gecalculeerde afschrijving. De netto-investering bedroeg in 1974/75 gemiddeld f 10130,- (in 1973/74 f 12610,-).

De spreiding van de bruto-investering is groot. 21% van de bedrijven heeft niet geïnvesteed; 17% investeerde van f 1,- tot f 5000,-, 43% investeerde van f 5000,- tot f 15000,- en 19% voor meer dan f 15000,-. De bruto-investeringen van laatstgenoemde bedrijven (19%) maken voor 76% deel uit van de totale investeringen van alle in het onderzoek betrokken bedrijven.

De netto-investeringen in woonhuizen bedroeg gemiddeld f 5130,- terwijl de leningen u/g met f 90,- toenamen.

De vlottende en liquide middelen namen af met resp. f 3040,- en f 3360,-.

De toename van de bezittingen is gelijk aan het totaal van investeringen, beleggingen en mutaties in de vlottende en liquide middelen (f 14670,-) minus de afschrijving (f 5720,-) is f 8950,-. Deze bezitsvermeerdering werd gemiddeld voor 94% uit eigen vermogen en voor 6% met vreemd vermogen gefinancierd.

10. De balans

a. Aktiva

In bijlage 10 is een uitvoerige specificatie opgenomen betreffende de aktiva van de balans.

De totale bezittingen van de ondernemers op de boomkwekerijbedrijven werd per 30 juni 1975 becijferd op f 283.230,- gemiddeld per bedrijf. Hiervan had f 170.640 (60%) betrekking op duurzame produktiemiddelen (waaronder de voorraad bomen f 78170,-), f 12460,- (4%) op de vlottende middelen en f 69820,- (25%) op deelnemingen en beleggingen (waaronder de woningen voor f 66400,-). De resterende f 30310,- (11%) had betrekking op de liquide middelen.

b. Passiva

Het vreemd vermogen is gespecificeerd in bijlage 11. Het vreemd vermogen bedroeg gemiddeld per bedrijf op 30 juni 1975 f 35790,-, dat is 13% van het totale vermogen.

Van het vreemde vermogen op lange termijn is 63% door de Rabo-bank verstrekt.

In tabel 5 zijn zowel het totale als het vreemde vermogen (in % van het totale vermogen) van de boomkwekerijbedrijven in Boskoop e.o. vergeleken met die van andere takken van tuinbouw. Het blijkt dat de boomkwekerijbedrijven met het hoogste percentage eigen vermogen zijn gefinancierd.

Tabel 5. Het totale vermogen (gemiddeld per bedrijf) en het vreemde vermogen (in % van het totale vermogen)

	Totaal vermogen	Vreemd vermogen in % van het totaal vermogen
Groenteteelt onder glas	447.500	32
Snijbloemen onder glas	535.400	39
Potplanten onder glas	355.100	29
Opengrondsgroenteteelt	235.500	15
Boomkwekerij in Boskoop e.o.	283.200	13

11. De toename van het eigen vermogen

Voor het gemiddelde bedrijf steeg het eigen vermogen van f 219.700,- per 30 juni 1974 tot f 247.440,- per 30 juni 1975.

	De toename met f 27740,- is veroorzaakt door:	
a.	Correcties op de balans per 30 juni 1974	-f 1260,-
b.	Herwaardering a.g.v. prijsstijgingen	f 15270,-
c.	Herwaardering doordat 24 bedrijven van de "Ondernemersregeling" zijn overgegaan naar de "Landbouwregeling" 1)	" 5320,-
		" 20590,-
d.	Besparing	" 7820,-
e.	Overige mutaties	" 590,-
		<u>f 27740,-</u>

De solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaal vermogen) bedroeg gemiddeld per bedrijf:

per 30 juni 1974	86,2
per 1 juli 1974	87,2
per 30 juni 1975	87,4

Door de herwaardering nam de solvabiliteit per 1 juli 1974 toe met 1,0%, deze nam verder toe met 0,2% doordat de mutatie in het eigen vermogen groter was dan in het vreemde vermogen (mutatie eigen vermogen f 8410,- mutatie vreemd vermogen f 540,-).

12. De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 30 juni 1975

De spreiding van de solvabiliteit is opgenomen in bijlage 12.

De spreiding van de solvabiliteit is niet groot, 25% van de bedrijven had een solvabiliteit van 50 tot 80% en 75% een solvabiliteit hoger dan 80%.

13. Liquide en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn

Bijlage 13 geeft een beeld van de voorraad liquide en vlottende middelen en van de betalingsverplichtingen op korte termijn (excl. persoonlijke belastingen en premies). Voor het gemiddelde

1) Hierbij kon nog geen rekening worden gehouden met de nog verschuldigde omzetbelasting als gevolg van de overgang van voornoemde 24 bedrijven van de "Ondernemersregeling" naar de "Landbouwregeling". Het eigen vermogen dient met dit bedrag - naar schatting gemiddeld f 1500,- - te worden verminderd.

boomkwekerijbedrijf was het saldo van de aanwezige middelen en verplichtingen f 34400,-, dat is 46% van de kosten.

14. De spreiding van de liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in procenten van de kosten

In bijlage 14 is de spreiding van dit kengetal opgenomen. Voor het gemiddelde bedrijf waren de liquide en vlottende middelen in % van de kosten per 30 juni 1975 46% hoger dan de schulden op korte termijn. De spreiding van dit kengetal varieert van -2% tot 128% (liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in % van de kosten). Op 4% van de bedrijven waren de betalingsverplichtingen op korte termijn hoger dan de voorraad vlottende en liquide middelen.

BIJLAGE 1

Grondgebruik over 1974/75 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	37
	are
Boomkwekerij in de open grond	82,3
Boomkwekerij onder glas	3,0
Totaal boomkwekerij	85,3
Grasland	0,1
Braakland	2,7
Verhuurd aan derden	3,9
Erf, water, blijvende paden enz.	29,1
Totaal kadastrale oppervlakte	121,1
waarvan eigendom	86,9

BIJLAGE 2

Arbeidsbezetting in manjaren over 1974/75 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	37
Aantal ondernemers per bedrijf	1,17
Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	39
<hr/>	
Arbeidsbezetting in manjaren	
Arbeid van de ondernemer(s)	1,34
Arbeid van de gezinsleden	0,10
Arbeid van vast personeel	0,37
Arbeid van los personeel	0,11
Totale arbeidsbezetting	1,92
<hr/>	
Arbeid van de ondernemer(s) en de gezins- leden in % van de totale arbeidsbezetting	75

BIJLAGE 3

Bedrijfsresultaten over 1974/75 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	37
Geïnvesteed vermogen per 1-7-1974	212000
Kosten:	
Afschrijving duurzame produktiemiddelen	5720
Huur en pacht	410
Rente	14780
Onderhoud	1550
Energiekosten	570
Meststoffen	2170
Zaad, plant- en pootgoed	2810
Bestrijdingsmiddelen	350
Potten	620
Overige materialen	580
Werk door derden	670
Afleveringskosten	1530
Autokosten	1770
Arbeid ondernemer(s)	35150
Arbeid gezinsleden	1950
Arbeid personeel	9170
Overige kosten	4420
Totaal	<u>84220</u>
Opbrengsten:	
Boomkwekerijprodukten	74740
Overige opbrengsten	1690
Toename van de voorraad boomkwekerijprodukten	4050
Totaal	<u>80480</u>
Ondernemersoverschot	-3740
Ondernemersoverschot:	
per f 100,- kosten	- 4
per f 100,- geïnvesteed vermogen	- 2
Arbeidsopbrengsten per manjaar	22150

BIJLAGE 4

Spreiding van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten
(aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	37
Rentabiliteitsklasse	%
Negatief	
30 en meer	6
30 - 20	19
20 - 10	9
10 - 0	26
Totaal verliesgevend	60
Positief	
0 - 10	13
10 - 20	10
20 - 30	11
30 en meer	6
Totaal winstgevend	40
	100
Ondernemersoverschot per f 100,- kosten (ongewogen gemiddelde)	- 3

Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1974/75 (gemiddeld per ondernemer)

Aantal bedrijven		37
Aantal ondernemers		49
<hr/>		
Ondernemersoverschot		-3200
Handenarbeid ondernemer		30120
Arbeidsopbrengst van de ondernemer		26920
Berekende rente	12660	
Betaalde minus ontvangen rente	1930	
Saldo		10730
Inkomenstoelag		360
Ondernemersinkomen		38010
Handenarbeid gezinsleden		1670
Gezinsinkomen uit bedrijf		39680
Inkomen buiten bedrijf 1)		3520
Totaal inkomen		43200
af: gezinsbesteding		36500
Besparing		6700

1) Specificatie inkomen buiten bedrijf

Positief

Huurwaarde woning(en)	3220
Huren buiten bedrijf	90
Rente buiten bedrijf	830
Uitkering volksverzekering	730
Overige baten	600
Totaal positief	5470

Negatief

Afschrijving woning(en)	1110
Onderhoud, verzekering en grondlasten woning(en)	650
Rente privé-leningen	190
Totaal negatief	1950

Inkomen buiten bedrijf

3520

BIJLAGE 6

Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal inkomen (aantal ondernemers per inkomensklasse in %)

	Arbeids- opbrengst van de ondernemer	Ondernemers- inkomen	Totaal inkomen
Aantal bedrijven	37	37	37
<u>Aantal ondernemers</u>	<u>49</u>	<u>49</u>	<u>49</u>
Inkomensklasse	%	%	%
Negatief	2	2	2
f 0,- - f 15000,-	16	3	3
f 15000,- - f 25000,-	26	27	6
f 25000,- - f 40000,-	35	36	47
f 40000,- - f 60000,-	19	25	28
f 60000,- - f 90000,-	2	3	10
f 90000,- en meer	-	4	4
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>

BIJLAGE 7

Spreiding van de besparing (aantal ondernemers per besparingsklasse in %)

Aantal bedrijven	37
Aantal ondernemers	49
Besparingsklasse	%
Negatief	
f 15000,- - en meer	6
f 15000,- - f 5000,-	15
f 5000,- - f 0,-	14
Totaal negatief	35
Positief	
f 0,- - f 5000,-	15
f 5000,- - f 15000,-	21
f 15000,- - f 25000,-	15
f 25000,- - f 40000,-	11
f 40000,- - en meer	3
Totaal positief	65
	100

De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven		37
Gezinsinkomen uit bedrijf		46310
Inkomen buiten bedrijf		4110
Totaal inkomen		50420
af: gezinsbesteding		42600
Besparing		7820
bij: investeringssubsidies	510	
erfenissen en/of schenkingen	310	
koersverschil effecten	- 10	
uitkering levensverzekering	190	
boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	- 410	
Totaal overige mutaties		590
Totaal mutaties eigen vermogen		8410
Afschrijving duurzame produktiemiddelen		5720
Totaal eigen financieringsmiddelen		14130
Mutaties vreemd vermogen		
Te betalen omzet- en loonbelasting	-3410	
Te betalen kosten	130	
Te betalen investeringen	- 750	
Overig kort krediet	- 330	
Totaal op korte termijn		-4360
Leningen o/g van familieleden	- 170	
Leningen o/g van particulieren	- 150	
Kredieten RABO-bank	2540	
Leningen o/g RABO-bank	3580	
Overig lang krediet	- 900	
Totaal op lange termijn		4900
Totaal mutaties vreemd vermogen		540
Totaal financieringsmiddelen		14670

BIJLAGE 9

Investerings, beleggingen en mutaties in vlottende en liquide middelen
(gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven		37	
<hr/>			
Investeringen in bedrijf			
Grond (in exploitatie)		3520	
Bedrijfsgebouwen		2000	
Glasopstanden		1260	
Verwarmingsinstallaties		290	
Overige installaties		870	
Machines en werktuigen		2820	
Overige inventaris		1960	
Boomkwekerijprodukten (toename van de voorraad)		4050	
	Totaal		16770
Minus: desinvesteringen			920
Totaal bruto-investeringen			15850
Investeringen en beleggingen buiten bedrijf (per saldo)			
Leningen u/g		90	
Woningen		5130	
			5220
Totaal van investeringen en beleggingen			21070
Mutaties in vlottende middelen			
Vordering afgeleverd produkt		2330	
Overige vorderingen en voorraden		-5370	
Totaal			-3040
Mutaties in liquide middelen			
Kas, bank, rek.courant en giro		-5760	
Spaarrekening e.d.		2420	
Effecten		- 20	
	Totaal		-3360
Totaal van investeringen, beleggingen en mutaties in vlottende en liquide middelen			14670

BIJLAGE 10

Balans per 30 juni 1975 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven		37
Boekwaarde slijtende duurzame produktiemiddelen in % van de nieuwwaarde		51
Aktiva		
Duurzame produktiemiddelen		
Grond in exploitatie	46130	
Bedrijfsgebouwen	12550	
Glasopstanden	8540	
Verwarmingsinstallaties	1840	
Overige installaties	4910	
Machines en werktuigen	8070	
Overige inventaris	10430	
Boomkwekerijprodukten	78170	
	Totaal	170640
Vlottende middelen		
Vorderingen afgelev. prod.	12240	
Overige vorderingen en voorraden	220	
	Totaal	12460
Liquide middelen		
Kas, bank rek.courant, giro	15790	
Spaarrekening e.d.	13820	
Effecten	700	
	Totaal	30310
Deelnemingen en beleggingen		
Deelnemingen	10	
Leningen u/g	1400	
Woningen	66400	
Overige beleggingen	2010	
	Totaal	69820
Totaal Aktiva		283230
Passiva		
Vreemd vermogen		35790
Eigen vermogen		247440
Totaal passiva		283230
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen		87

BIJLAGE 11

Samenstelling van het vreemd vermogen per 30 juni 1975 (gemiddelde per bedrijf)

Aantal bedrijven		37	
Kort krediet			
Te betalen omzet- en loonbelasting		1210	
Te betalen kosten		2870	
Te betalen investeringen		280	
Overig kort krediet		10	
	Totaal		4370
Lang krediet			
Leningen o/g van familieleden		6770	
Leningen o/g van particulieren		1190	
Kredieten RABO-bank		3380	
Leningen o/g RABO-bank		16500	
Overige banken		3520	
Overige kredietinstellingen		60	
	Totaal		31420
Totaal vreemd vermogen			35790
Vreemd vermogen in % van het totale vermogen			13

BIJLAGE 12

Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 30 juni 1975 (aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	37
Solvabiliteitsklasse	%
50 - 60	6
60 - 70	12
70 - 80	7
80 - 90	26
90 - 100	49
	100

Liquide en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn per 30 juni 1975 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	37
Vorraden en vorderingen, e.d.	12460
Kas, bank rek.courant en giro	15790
Spaarrekening e.d.	13820
Effecten	700
A. Totaal liquide en vlottende middelen	42770
Te betalen omzet- en loonbelasting	1210
Te betalen kosten	2870
Te betalen investeringen	280
Overig kort krediet	10
B. Totaal schulden op korte termijn	4370
Saldo (A-B)	38400
Idem in % van de kosten	46

BIJLAGE 14

Spreiding van de liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in procenten van de kosten (aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	37
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	
Liquiditeitsklasse	%
Negatief	
10 - 0% van de jaarkosten	4
Totaal negatief	4
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	
Positief	
0 - 20% van de jaarkosten	26
20 - 50% van de jaarkosten	31
50% en meer van de jaarkosten	39
Totaal positief	96

Algemene toelichting

Kosten en opbrengsten

- De afschrijving op de slijtende duurzame produktiemiddelen is in hoofdzaak gebaseerd op de nieuwwaarden waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.
- De rente over het geïnvesteerd vermogen is bepaald op 8½% met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten waarover 3½% is berekend. Het geïnvesteerd vermogen 1) is de som van:
 - a. de verkoopwaarde van de grond;
 - b. de economische boekwaarde van de dode en levende inventaris;
 - c. de normale behoefte aan vlottende middelen.
- De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en gezinsleden zijn berekend op basis van een taxatie van de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is op CAO-basis (incl. het werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd.
- 24 bedrijven met boomkwekerijprodukten vallen m.i.v. 1975 onder de "Landbouwregeling", dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten, de investeringen en de opbrengsten inclusief omzetbelasting zijn opgenomen. De resterende 13 bedrijven hebben voor de "Ondernemersregeling" gekozen; dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten en de opbrengsten alsmede de investeringen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen.
- De becijferde resultaten zijn ten dele beïnvloed door de waardeverschillen van de voorraad bomen aan het begin, resp. aan het einde van het boekjaar. De waardering van deze voorraden heeft, om praktische redenen, langs normatieve weg plaatsgehad. Dit houdt in dat ten aanzien van de nauwkeurigheid waarmee de voorraadwaarden zijn benaderd - en de bedrijfsresultaten zijn vastgesteld - voorbehoud dient te worden gemaakt.
- Het ondernemersoverschot is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen vergoeding opgenomen voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het ondernemersoverschot. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfs-economische winst.

Ondernemersoverschot per f 100,- kosten

- Het ondernemersoverschot per f 100,- kosten is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale ondernemersoverschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

Inkomen, besparing en gezinsbesteding (gemiddeld per ondernemer)

- Arbeidsopbrengst van de ondernemer: ondernemersoverschot vermeerderd met de - als kosten gecalculerde - vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer.
- Ondernemersinkomen van de ondernemer: arbeidsopbrengst van de ondernemer ver-

1) Deze investering omvat ook de bedrijfsmiddelen die door de ondernemer zijn gepacht. Over deze waarde is geen rente in de kosten berekend.

meerderd met het saldo van berekende en betaalde rente, alsmede de in 1974/75 ontvangen inkomenstoelag.

- Gezinsinkomen uit bedrijf: ondernemersinkomen verhoogd met de - als kosten gecalculerde - vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden.
- Totaal inkomen: gezinsinkomen uit bedrijf verhoogd met het inkomen buiten bedrijf.
- Besparing: mutatie in het eigen vermogen verminderd met de; investerings-subsidie, erfenissen en/of schenkingen, koersverschillen effecten, boekwinsten of -verliezen op produktiemiddelen.
- Gezinsbesteding: het totaal inkomen verminderd met de besparingen. In de gezinsbesteding zijn ook de betalingen van loon aan meewerkende gezinsleden begrepen.

Arbeidsopbrengst per manjaar

- De arbeidsopbrengst per manjaar is het bedrag dat door allen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht, te zamen als inkomen is genoten. Het is de som van ondernemersoverschot en de kosten van arbeid. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren, verkrijgt men de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar.

De balans

1. De aktiva

- Voor de waarde van de grond is uitgegaan van de verkoopwaarde (met een agrarische bestemming). De grond in Boskoop e.o. is gewaardeerd op f 55000,- per hectare.
- De slijtende duurzame produktiemiddelen zijn geactiveerd tegen boekwaarde op basis van de nieuwwaarde. Deze is ontleend aan gegevens die ook ten behoeve van de afschrijvings- en renteberekening zijn verzameld.
- De waarde van de voorraad boomkwekerijprodukten (per balansdatum) is bepaald door de oppervlakte waarvan in het seizoen 1974/75 niet is geoogst te vermenigvuldigen met een waarderingsnorm. De waarderingsnorm is berekend door de geldelijke opbrengsten van de verkochte produktie te delen door de oppervlakte die door de oogst is vrijgekomen. Per bedrijf zijn voornoemde waarderingsnormen van het seizoen 1973/74 en 1974/75 gemiddeld en met behulp van een "resultatenfactor" op kostenbasis gebracht. Ten aanzien van de nauwkeurigheid van deze waarderingsmethode dient een duidelijk voorbehoud te worden gemaakt.
- De woonhuizen zijn, aan de hand van gegevens die ter plaatse zijn opgenomen en met behulp van normen op verkoopwaarde gewaardeerd.
- In de balansen zijn ook de privé-bezittingen opgenomen. De reden hiervan is dat bij persoonlijke ondernemingen in het algemeen geen scheiding kan worden aangebracht tussen het privé-vermogen en het bedrijfsvermogen en bovendien is de ondernemer ook met zijn privé-vermogen aansprakelijk voor de schulden van zijn bedrijf.

2. De passiva

Het totale vreemd vermogen is onderscheiden in: kort krediet en lang krediet. Wat de belastingen betreft is alleen rekening gehouden met nog te betalen omzet- en loonbelasting. De nog te betalen persoonlijke belastingen zijn niet opgenomen.